

ЮБИЛЕЙ

Списание „Природа“ – наследник на 120-годишна история

Катя Пеева

ГОД. I.

МАРТЪ.

БРОЙ 1.

ИЛЛЮСТРОВАНЪ ЖУРНАЛЪ ЗА НАУКА, СТОПАНСТВО, ЛОВЪ И РИБОЛОВСТВО.

„Природата е Велика книга, открита за очите на Всекиго!“

Жан-Жак Русо

(Надпис на корицата на кн. 1 от 1893 г.)

Държа в ръце грижливо подвързаните броеве от първата годишнина на сп. „Природа“. Прелиствам пожълтелите, шумолящи страници, любувам се на чудесните, прекрасно запазени рисунки и литографии, с които са илюстрирани материалите. Трудно ми е да повярвам, че днес, 120 години по-късно, имам невероятното щастие да съм част от екипа, който продължава да издава списанието.

И дано да не звучи преувеличено, но за мен това издание е не просто библиографска рядкост, а истинска реликва – реликва, запечатила първоначалния ентузиазъм на младата българска интелигенция непосредствено след Освобождението, реликва, съхранила постиженията на прохождащата българска наука, попила любознателния дух на българина и преклонението му към Природата. Зачитам се в статиите, в безкрайно любопитните научни съобщения и преводи и ми се струва, че между реговете наистина долавям възжеленията на хората, участвали в списването на първите броеве. Защото за тях появата на „Природа“ е било мисия – към целия народ и неговото огромяване, към българската наука и нейното популяризиране, към природата и опазването ѝ.

Започнало да излиза само пет години след Освобождението, списанието не само отразява жаждата на първите природознатели за научни знания, но и потребността им от изява пред родната публика. А за това, че се приема радушно и с огромен интерес, говори фактът, че още първите му книжки са с тираж от 6000 до 10 000 броя! Кое научнопопулярно списание днес в България може да се похвали с това?

Какви проблеми са вълнували любознателния българин, пред когото най-сетне се е отворил широкият друм на просвещението? Наред с научно издържаните авторски статии и преводи от областта на ботаниката, зоологията, геологията, географията, астрономията, медицината на страниците на списанието намират своето логично място и практически проблеми, които са тревожили тогавашното общество. Някои от тях – например как

да се борим с щръклицата по гобитъка, днес ни звучат архаично. Но има регове, които, макар писани преди повече от век, все още са актуални. Позволявам си да цитирам няколко от „10-те заповеди на лесо-въдството“, които спокойно бихме могли да публикуваме отново:

1. Вярвай, о, человеце, че най-последния храст, всяка гора или дъбрава, е посредник между почвата и климата и че без тяхното действие и най-плодородний край би се преобърнал на пустиня.

.....

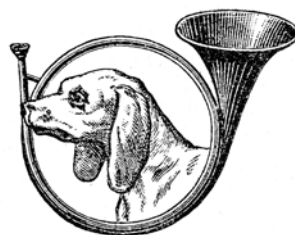
7. Не кради растяще дърво, не отнимай потребната покривка на почвата, не укилай дърветата, нито пък да им зимаш сокът или другите жизнени части.

.....

9. Не нанасяй вреда на гората на съседите си, недей пълни джобовите си от общинските и държавни гори.

.....

Най-после помисли, че Провидението ти е дало разум да се радваш, управляваш и пазиш горите, тъй както здравие то си.

Годините минават, с тях се мени и обликът на списанието. Започнало първоначално да излиза като „Илюстриран журнал за наука, стопанство, лов и риболовство“, то постепенно разширява своя обхват. Негови автори са най-изявените български учени, сред които са академиците Иван Буреш, Георги Бончев, Иван Странски, Никола Платиканов, Стефан Ангелов, Димитър Ораховац, Николай Стоянов, Димитър Иванов, Страшимир Димитров, Асен Ив. Хаджиолов, Асен Ас. Хаджиолов, Методи Попов, Георги Наджаков, Иван Костов, както и десетки научни работници – биоло-

зи, медици, химици, геолози, физици и други специалисти, чиито статии се търсят и ценят високо от българския читател.

За изминалия век науката прави огромен прогрес и това може да се види на страниците на сегашната „Природа“. През второто десетилетие на XXI в. грижата за устойчивото развитие на планетата е безкрайно актуална, защото от това зависи нейното бъдеще. Редом с това не по-маловажна е и грижата за духовното здраве на всяка нация, която изисква тя да бъде хранена интелектуално и културно. И именно тук, в точката на пресичане на научното и духовното, е мястото на едно научнопопулярно списание като „Природа“. Защото в него на достъпен, увлекателен, но научно издържан език могат да бъдат представени на широката аудитория последните постижения както на световната, така и на българската наука. В бр. 1 на сп. Природа от 1893 г. е цитирана мисълта на Александър фон Хумболт, живял преди повече от 150 години: „Народите, които несъгласяват националната си политика със съвременните успехи и

Катя Пеева е завършила история в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Работи като редактор в Академично издателство „Проф. Марин Дринов“. Редактор е на списание „Природа“ от неговото възобновяване през 2012 г.

развитие на науката, са осъдени на неминуемо загинване“. Тези думи не са загубили своята актуалност и днес. Защото точно в това се състои и нашата колективна интелектуална ангажираност – списание „Природа“ да се превърне във форум за свободна изява на учените, в обективен популяризатор на научни знания и постижения в световната наука. И ако рецензентите на първата годишнина на списанието са имали основание да напишат: „Без знанието на естествените науки човек е като в тъмнина посред светлата природа. Такова невежество не е позволено в деветнадесети век“, то днес ние с още по-голяма увереност и отговорност можем да твърдим, че в нашия, двадесет и първи век, такова невежество е немислимо.

120 години са една достойна възраст! Дали основателят на списанието – Георги Христович, е предполагал, че „Природа“ не само ще надживее създателя си, а ще бъде съвременник на три века, ще устои на всички социално-политически и икономически катаклизми, ще преживее две световни и две балкански войни? И ако духовността на една нация до голяма степен зависи и от нейната любознателност и отвореност към познанията, просъществуването на списание „Природа“ ни дава истинско основание за гордост. Гордост, но и надежда и отговорност! ■